

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 ประเภทสินเชื่อ สุรนต์ ศรีสุวรรณพิท (2527) กล่าวถึงสินเชื่อในประเด็นต่างๆ ดังนี้คือ

ทางด้านการค้า : สินเชื่อ หมายถึง ความเชื่อถือที่ผู้ขายมีต่อผู้ซื้อ และยอมมอบสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้ซื้อไปก่อน โดยยังไม่ต้องชำระเป็นเงินสด แต่มีสัญญาการชำระเงินค่าสินค้าหรือบริการนั้นในวันข้างหน้าตามการตกลงกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งก่อให้เกิดภาวะความเป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้ตามมา

ทางด้านผู้บริโภค : สินเชื่อ หมายถึง ความสามารถที่จะได้สินค้าหรือบริการไปใช้ก่อน โดยตกลงว่าจะนำเงินมาชำระค่าสินค้าหรือบริการในภายหลัง

ทางด้านสถาบันการเงิน : สินเชื่อ หมายถึง บริการชนิดหนึ่งของสถาบันการเงินที่ก่อให้เกิดรายได้หลักแก่สถาบันการเงิน คือดอกเบี้ยรับจากการให้สินเชื่อและค่าธรรมเนียมต่างๆ

ชนิดของสินเชื่อสามารถจำแนกตามวัตถุประสงค์เพื่อการกู้ยืม ดังนี้

1) Capital Investment Credit สินเชื่อประเภทนี้เป็นสินเชื่อให้แก่บริษัท หรือบุคคล เพื่อนำไปใช้ในการก่อสร้าง

2) Commercial Credit สินเชื่อประเภทนี้เป็นสินเชื่อให้กับผู้ประกอบการซึ่งต้องการเงินทุนหมุนเวียน (working capital) เพื่อนำไปซื้อวัตถุดิบหรือไปจ่ายเป็นค่าจ้างแรงงาน และในขณะเดียวกันก็นำไปใช้เป็นทุนซื้อสินค้า เพื่อนำมาจำหน่ายต่ออีกด้วย

3) Mercantile Credit สินเชื่อประเภทนี้ ผู้ประกอบการให้กับผู้ขายปลีก ผู้ขายส่ง ซึ่งกระจายจ่ายปันผลผลิตให้กับพ่อค้า และได้ผลิตผลการขายเป็นสินเชื่อ กล่าวคือให้ของไปขายก่อนแล้วเก็บเงินทีหลัง

4) Agriculture Credit สินเชื่อเพื่อการเกษตรสินเชื่อประเภทนี้เป็นสินเชื่อที่ให้กับเกษตรกรผู้ซึ่งต้องการเงินทุนเพื่อนำไปซื้อที่ หรือปรับปรุงวิธีการผลิตในไร่นาของตน เช่น สร้างยุ้งฉาง ซื้อเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ฯลฯ

5) Personal or Consumer Credit สินเชื่อประเภทนี้เป็นสินเชื่อที่ให้กับบุคคลผู้ซึ่งต้องการสินค้าเพื่อการบริโภคเป็นการให้สินเชื่อไปก่อน เพื่อนำไปซื้อสินค้ามาบริโภคตามความปรารถนา

6) Public Credit สินเชื่อประเภทนี้เป็นสินเชื่อที่รัฐบาลกู้จากแหล่งต่างๆ เพื่อนำไปก่อสร้างถนนหนทาง เขื่อน ไฟฟ้า ฯลฯ ซึ่งรัฐบาลสามารถกู้ได้จากการออกพันธบัตร ตั๋วเงินคลัง ฯลฯ

7) Bank Credit เป็นสินเชื่อที่ธนาคารให้เพื่อวัตถุประสงค์ประกอบประการ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ

2.1.2 ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสินเชื่อ มีดังนี้ (สุณี ศักรนันท์, 2530)

1) ความเสี่ยง (Risk) จะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้ขอสินเชื่อไม่สามารถชำระเงินคืนให้กับผู้ให้สินเชื่อ

2) เวลา (Time) ผู้ให้สินเชื่อต้องรอคอยเวลาในการได้รับชำระเงินสดจากผู้ขอสินเชื่อ

3) หลักประกัน (Security or Collateral) ผู้ให้สินเชื่ออาจจะต้องการหลักประกันในการให้สินเชื่อเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากการที่อาจจะไม่ได้รับเงินคืนจากผู้ขอสินเชื่อ

4) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (Extra Expense) ผู้ให้สินเชื่ออาจจะมีค่าใช้จ่ายอื่นเพิ่มเติมหลังจากที่ให้สินเชื่อกับผู้ขอสินเชื่อไปแล้ว เช่น ค่าจ้างพนักงานสินเชื่อ หรือค่าเอกสาร ล้วนแล้วแต่เป็นต้นทุนในการให้สินเชื่อทั้งสิ้น

5) กฎข้อบังคับทางกฎหมาย กระบวนการเกิดสินเชื่อจะมีผลผูกพันทางกฎหมายทั้งในด้านเจ้าหนี้และลูกหนี้

6) เงินเฟ้อ จะมีผลเกิดขึ้นในกรณีที่ระยะเวลาในการชำระคืนยาวนานและมีภาวะเงินเฟ้อเกิดขึ้น ผู้ให้สินเชื่อจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบเมื่อค่าของเงินลดลงต่ำกว่าตอนที่ผู้ขอสินเชื่อสินค้าหรือบริการไปใช้

7) ค่าธรรมเนียมทางการเงิน ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับผู้ให้สินเชื่อเป็นผู้กำหนด หรือเป็นการตกลงร่วมกัน

2.1.3 ความเสี่ยงของสินเชื่อ อาจเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุที่จะส่งผลกระทบต่อสินเชื่อนั้น ได้แก่ (ธนาคารไทยพาณิชย์, 2547)

1) ความเสี่ยงทางด้านตัวบุคคล หมายถึง ผู้ขอเครดิตไม่ยอมชำระหนี้แม้ว่าจะมีรายได้พอชำระ หรือผิดผ่อนชำระโดยไม่มีเหตุผล แม้อยู่ในวิสัยที่ชำระได้

2) ความเสี่ยงทางการผลิต หมายถึง การผลิตสินค้าได้น้อย ไม่ทัน ไม่มีคุณภาพ ต้นทุนสูง เป็นต้น อันอาจเกิดปัญหาด้านวัตถุดิบ เครื่องจักร แรงงาน คุณภาพ ภาษี ฯลฯ

3) ความเสี่ยงทางการตลาด หมายถึง ผลผลิตสินค้าได้ดี แต่ขายสินค้าได้น้อยไม่เป็นไปตามประมาณการ อันอาจเกิดจากปัญหาช่องทางการจำหน่าย การแข่งขัน การวางตำแหน่งสินค้า การคาดการณ์ตลาด การโฆษณา ฯลฯ

4) ความเสี่ยงด้านการบริหาร หมายถึง การบริหารงานผิดพลาดอันอาจเกิดจากปัญหาคณะกรรมการบริษัท ผู้บริหาร การวางแผน การควบคุม การติดตาม ฯลฯ

5) ความเสี่ยงด้านการเงิน หมายถึง การประสบปัญหาการขาดสภาพคล่อง ไม่สามารถหมุนเวียนในกิจการได้ หรือขาดทุนสูง อันอาจปัญหาการระดมเงินกู้ยืม ค่าใช้จ่ายการดำเนินการ การจัดการด้านการเงิน การลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมาก อัตราแลกเปลี่ยน

6) ความเสี่ยงด้านอื่นๆ เช่น ความผันผวนทางธุรกิจ ภาวะเศรษฐกิจ ภาวะการเมือง ภาวะสังคม ฯลฯ

2.1.4 ความเสี่ยงของสินเชื่อที่อยู่อาศัย แบ่งความเสี่ยงของสินเชื่อที่อยู่อาศัยออกเป็น 4 ด้าน (กิตติ พัฒนพงศ์พิบูล, 2547) ดังนี้

ก) ความเสี่ยงทางเครดิต (Credit risk)

สินเชื่อประเภทนี้มีวงเงินต่อรายได้ต่ำ มีลูกหนี้จำนวนมาก ดังนั้น โอกาสที่จะเกิดความสูญเสียจึงกระจายออกไปตามลูกหนี้จำนวนมาก ความเสี่ยงทางเครดิตขึ้นอยู่กับความเสี่ยงในการกู้ที่เหมาะสม เช่น

1. ระดับรายได้ต่อวงเงินกู้ ถ้ามีระเบียบการให้กู้ในวงเงินสูงต่อรายได้ผู้กู้ (Loan to earning ratio) ความเสี่ยงก็สูง แต่ถ้าวงเงินต่อรายได้เหมาะสมก็จะมีความเสี่ยงทางเครดิตต่ำ

2. ประเภทรายได้ รายได้ที่มั่นคง เช่น เงินเดือน อาชีพมั่นคง ก็จะมีความเสี่ยงต่ำ แต่ถ้ามีรายได้ไม่แน่นอน ก็จะมีความเสี่ยงสูง เนื่องจากผู้กู้มีภาระชำระหนี้ทุกเดือนเป็นเวลานาน เช่น 15 ปี 20 ปี หรือ 30 ปี เป็นภาระของผู้กู้ที่จะต้องมียอดเงินที่แน่นอนสำหรับชำระค่างวด

3. วงเงินสินเชื่อต่อราคาที่อยู่อาศัย (Loan to value ratio - LTV) ถ้า LTV สูงก็มีความเสี่ยงสูง ถ้า LTV ต่ำ ก็มีความเสี่ยงต่ำ ความเสี่ยงนี้เกิดขึ้นทั้งสถาบันการเงินและผู้กู้

4. ภาระหนี้สินอื่น หากมีภาระหนี้สินอื่นมาก ความเสี่ยงก็สูง หากมีภาระอื่นน้อยก็มีความเสี่ยงต่ำ

ข) ความเสี่ยงทางการปฏิบัติการ (Operational risk)

ลูกหนี้รายชื่อนั้น สถาบันการเงินสามารถปรับระดับความเสี่ยงทางเครดิต โดยปรับมาตรฐานเงื่อนไขการให้กู้ได้ แต่ธนาคารจะมีความเสี่ยงในการปฏิบัติการภายในสถาบันการเงินสูง เพราะมีภาระต้องจัดการกับลูกหนี้จำนวนมาก ข้อบกพร่องจะสูงขึ้น ฉะนั้นการลดความเสี่ยงในการ

ปฏิบัติการเป็นหัวใจสำคัญของสินเชื่อประเภทนี้ สถาบันที่มีระบบดีจะได้เปรียบ มีความเสี่ยงต่ำและขยายธุรกิจได้ดี ตัวอย่างเครื่องมือลดความเสี่ยงทางด้านปฏิบัติการ คือ ระบบคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ระบบเครดิตสกอร์ริง (Credit scoring) ที่เหมาะสม มีระบบข้อมูลเครดิต (Credit bureau) มีระบบวิเคราะห์ Portfolio ที่ดี มีการประเมินทรัพย์สินที่ได้มาตรฐาน

ค) ความเสี่ยงอัตราดอกเบี้ย (Interest rate risk)

เนื่องจากระยะเวลาเงินกู้ประเภทนี้ยาวนานมาก จึงมีความเสี่ยงกับสถาบันการเงิน กรณีที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ไม่เหมาะสมกับแหล่งเงินของสถาบัน ในหลายประเทศที่มีตลาดตราสารหนี้ใหญ่กว่าประเทศไทย การระดมเงินระยะยาวที่มีอัตราดอกเบี้ยคงที่ ทำให้เงินกู้มีความเสี่ยงอัตราดอกเบี้ยต่ำลง อย่างไรก็ตามในประเทศไทยตลาดตราสารหนี้มีขนาดเล็ก จึงใช้ระบบเงินฝากธนาคารระยะสั้นมาปล่อยสินเชื่อระยะยาวใน ระบบเงินฝากต้องใช้อัตราดอกเบี้ยลอยตัวมาลดความเสี่ยงอัตราดอกเบี้ย แต่ในขณะเดียวกันอัตราดอกเบี้ยลอยตัวที่ปรับขึ้นลงได้ก็จะทำให้ผู้กู้มีภาระเงินงวดเพิ่มขึ้น แสดงว่าเครื่องมือในการลดความเสี่ยงอัตราดอกเบี้ยกลับเพิ่มความเสี่ยงด้านเครดิตที่เกี่ยวกับความสามารถชำระหนี้ของผู้กู้

ง) ความเสี่ยงสภาพคล่อง (Liquidity risk)

ในกรณีที่สัญญาเงินกู้มีระยะเวลายาวนาน แต่สถาบันการเงินระดมเงินฝากระยะสั้นมาใช้ทำให้เกิดปัญหาความเสี่ยงสภาพคล่องสูง หากสถาบันการเงินต้องการสภาพคล่องโดยเร็ว เนื่องจากสินเชื่อที่อยู่อาศัยมีการผ่อนชำระรายเดือน ยอดคงค้างสินเชื่อลดลงได้ระดับหนึ่งหากสถาบันการเงินหยุดปล่อยสินเชื่อ ดังเช่นที่เกิดขึ้นขณะมีวิกฤตการณ์เศรษฐกิจในประเทศไทย เครื่องมือที่จะลดความเสี่ยงนี้ คือ การออกหุ้นระยะยาว (Mortgage Bond) การแปลงเงินกู้เป็นตราสารหนี้ (Securitization) การจัดตั้งบริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย (Secondary Mortgage Corporation) และตลาดรองตราสารหนี้ แต่สำหรับตลาดการเงินประเทศไทยไม่เหมือนในประเทศตะวันตก เครื่องมือดังกล่าวยังมีข้อจำกัดในการนำมาใช้ลดความเสี่ยงนี้ อย่างไรก็ตามระบบธนาคารพาณิชย์สัดส่วนสินเชื่อที่อยู่อาศัยต่อสินเชื่อบริการยังมีไม่สูงมาก และธนาคารอาคารสงเคราะห์สามารถออกเงินตราระยะยาวในฐานะรัฐวิสาหกิจได้ จะเห็นได้จากในช่วงวิกฤตการณ์ที่ผ่านมาความเสี่ยงสภาพคล่องสินเชื่อประเภทนี้ เกิดเพียงระยะสั้นๆ และฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว

2.1.5 แนวทางแก้ไขปัญหาความเสี่ยงของการให้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยของธนาคารไทยพาณิชย์ แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง (ธนาคารไทยพาณิชย์, 2547) ดังนี้

แนวทางแรกของการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงของการให้บริการสินเชื่อของธนาคาร คือ การให้พนักงานธุรกิจสัมพันธ์ เป็นผู้วิเคราะห์สินเชื่อและเป็นผู้จัดทำคำขออนุมัติสินเชื่อ (CA) โดยคำขออนุมัติสินเชื่อ จะต้องให้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ถูกต้องครบถ้วน และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ โดยธนาคารกำหนดให้มีระบบจัดลำดับความเสี่ยงสินเชื่อ (Credit risk rating) ของลูกค้าแต่ละรายเพื่อประเมินโอกาสที่ลูกหนี้ในแต่ละลำดับความเสี่ยงสินเชื่อจะผิดชำระหนี้ (Probability of default) โดยความเสี่ยงแต่ละด้านจะประเมินเป็นเกรด A, B, C และ D พนักงานธุรกิจสัมพันธ์มีหน้าที่จัดทำ Credit risk rating ของลูกค้าแต่ละรายในความดูแลของตนและทบทวน Credit risk rating อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง พร้อมกับการทำ Annual review หรือเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อ Credit risk rating ของลูกค้าตามความจำเป็น เพื่อให้ธนาคารสามารถใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการติดตามและประเมินความเสี่ยงของลูกค้าสินเชื่อแต่ละรายและ portfolio สินเชื่อโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนแนวทางที่สอง คือ เมื่อลูกหนี้ค้างชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ยเป็นเวลาครบ 3 เดือนนับแต่วันครบกำหนดชำระ หน่วยงานธุรกิจสัมพันธ์จะต้องดำเนินการ โอนลูกหนี้ดังกล่าวไปยังหน่วยงานพัฒนาสินเชื่อ ภายในเวลา 1 เดือนนับตั้งแต่วันครบกำหนด 3 เดือนที่ลูกหนี้ค้างชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ย นอกจากนี้ทางธนาคารได้จัดแนวทางการรับความเสี่ยงสินเชื่อ (Credit Risk Guideline) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ในการตัดสินใจรับความเสี่ยงด้านสินเชื่อ โดยแนวทางการรับความเสี่ยงสินเชื่อของธนาคารแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ แนวทางการรับความเสี่ยงทั่วไป (General Guideline) และแนวทางการรับความเสี่ยงเฉพาะกรณี (Special Guideline)

ประเภทแรกเป็นแนวทางการรับความเสี่ยงทั่วไป (General Guidelines) คือ มาตรฐานขั้นต่ำในการเข้ารับความเสี่ยงด้านสินเชื่อที่ธนาคารกำหนดขึ้นและคาดหวังว่า การพิจารณาอนุมัติสินเชื่อจะมีเงื่อนไขและข้อกำหนดสอดคล้องและเป็นไปตามแนวทางที่กำหนด เช่น การตั้งวงเงินสินเชื่อครั้งแรกจะตั้งอยู่ภายในกำหนด 3 เดือนนับจากวันที่ธนาคารอนุมัติสินเชื่อ หากพ้นกำหนด 3 เดือนแล้ว ถือว่าข้อเสนอวงเงินสินเชื่อไม่มีผลบังคับใช้อีกต่อไป หากลูกค้ายังประสงค์จะใช้วงเงินสินเชื่อดังกล่าว จะต้องทบทวนความเสี่ยงและนำเสนอขออนุมัติจากผู้มีอำนาจอนุมัติอีกครั้ง สำหรับวงเงิน

กู้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย เป็นวงเงินประเภทเงินกู้ที่มีกำหนดเวลา (Term Loans) ได้กำหนดอายุของวงเงินกู้สูงสุดไม่เกิน 30 ปี โดยการกำหนดระยะเวลาการผ่อนชำระนอกจากจะคำนึงกระแสเงินสด (Cash Flows) ของผู้กู้ โดยกำหนดให้สั้นหรือยาวตามลำดับความเสี่ยงของผู้กู้ เนื่องจากผู้กู้ที่มีความเสี่ยงสูงย่อมมีโอกาสผิดชำระจึงควรจะต้องสะท้อนถึงความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นตามระยะเวลาดังกล่าวด้วย

นอกจากนี้การจ่ายดอกเบี้ยและการชำระคืนเงินต้นควรจะต้องกำหนดให้จ่ายเป็นจำนวนเงินเท่ากันทุกเดือน ในกรณีจำเป็น อันเนื่องมาจากลักษณะของผลิตภัณฑ์ เช่น สินเชื่อที่กำหนดราคาอิงกับ London Interbank Offer Rate (LIBOR) จึงอาจกำหนดระยะเวลาการจ่ายดอกเบี้ยเป็นอย่างอื่นได้ ระยะเวลาปลอดชำระคืนเงินต้น (Grace Period) ควรจะต้องกำหนดให้มีระยะเวลาที่เหมาะสมกับกระแสเงินสดของกิจการ การชำระคืนเงินต้นเป็นก้อนเดียวในช่วงท้ายของวงเงินสินเชื่อ (Bullet payment) เป็นเงื่อนไขที่ทำให้ธนาคารมีความเสี่ยงมาก ซึ่งสินเชื่อที่ปัจจัยความเสี่ยงข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามรายการดังนี้ ได้แก่ สินเชื่อที่มีเงื่อนไขข้อกำหนดไม่เป็นไปตามแนวทางการรับความเสี่ยงสินเชื่อเพื่อ Refinance ลูกหนี้จากสถาบันการเงินอื่น สินเชื่อที่ต้องพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ สินเชื่อที่มีความเสี่ยงสูง สินเชื่อที่ให้ธุรกิจพึ่งระมัดระวัง สินเชื่อที่เป็นหรือเคยเป็นสินเชื่อที่รับโครงสร้างหนี้กับธนาคารหรือเจ้าหนี้อื่น ธนาคารถือว่าเป็นสินเชื่อที่มีความเสี่ยงสูงกว่าปกติ จำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

นอกเหนือจากแนวทางการรับความเสี่ยงทั่วไป ธนาคารกำหนดแนวทางการรับความเสี่ยงเฉพาะเสี่ยงเฉพาะกรณี (Specific Guidelines) สำหรับธุรกิจและผลิตภัณฑ์ที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ และการดำเนินการแตกต่างจากปกติทั่วไป เมื่อลูกหนี้มีปัญหาไม่สามารถชำระหนี้ตามเงื่อนไขได้ ธนาคารเลือกใช้วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับลูกหนี้ เมื่อลูกหนี้นั้นดีให้ความร่วมมือกับธนาคารอย่างเต็มที่ และธนาคารคาดว่าจะได้รับชำระหนี้คืนสูงกว่าวิธีการอื่นๆ เท่านั้น ในกรณีที่การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ อาจทำให้ธนาคารต้องให้สินเชื่อเพิ่มเติมแก่ลูกหนี้ การให้สินเชื่อเพิ่มเติมนั้นต้องใช้ความระมัดระวังอย่างสูง และสินเชื่อที่เพิ่มเติมใหม่จะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองทั้งในเชิงหลักประกัน และ/หรือสิทธิดีกว่าหนี้เดิมที่มีอยู่ ธนาคารกำหนดนโยบายให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ กระทำโดยหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาหนี้โดยตรง คือ หน่วยงานพัฒนาสินเชื่อ จึงได้กำหนดให้ต้องมีการโอนบัญชีจากหน่วยงานธุรกิจสัมพันธ์ปกติไปยังหน่วยงานพัฒนาสินเชื่อ เมื่อลูกหนี้ผิดชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ยตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป และอนุญาตให้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

2.1.6 หลักในการวิเคราะห์เครดิต ชนินทร์ พิทยาวิวิธ (2547) กล่าวว่าผู้วิเคราะห์ควรจะป้องกันความเสี่ยงด้านต่างๆ หรือให้มีความเสี่ยงน้อยที่สุด โดยใช้หลักการวิเคราะห์เครดิต (Credit Analysis) โดยหลักเกณฑ์ที่ผู้ให้กู้ (ธนาคาร) ใช้เป็นแนวทางในการอำนวยสินเชื่อ โดยทั่วไปจะมี 2 หลักเกณฑ์ คือ นโยบาย 5P (5P's Policy) และนโยบาย 5C (5C's Policy)

1) นโยบาย P เพื่อการวิเคราะห์สินเชื่อ (5P'S) ประกอบด้วย

1.1) ประวัติของผู้ขอสินเชื่อ (People) เป็นการวิเคราะห์ประวัติส่วนตัวและเรื่องราวต่างๆของผู้ขอสินเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นอุปนิสัยใจคอ ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว อายุ ประวัติการศึกษา ความสามารถ ความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ เพื่อเป็นเครื่องมือให้ทราบถึงความตั้งใจในการชำระหนี้สินของผู้ขอสินเชื่อ รวมถึงการแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการให้ความร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์ผู้ให้สินเชื่ออีกด้วย

1.2) วัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อ (Purpose) ในการติดต่อขอสินเชื่อกับธนาคารพาณิชย์ ลูกค้านั้นจะต้องแจ้งให้ธนาคารทราบว่าให้นำสินเชื่อไปเพื่อวัตถุประสงค์ใด อาจจะเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการซื้อวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า หรือเพื่อเป็นการสร้างหรือลงทุนในสินทรัพย์ถาวรหรือเอาไปชำระหนี้ หรือเพื่อเป็นส่วนทุนก็ได้ และเมื่อธนาคารได้พิจารณาอนุมัติเงินสินเชื่อไปแล้ว ก็มีความจำเป็นที่จะต้องทำการติดตามและตรวจสอบว่าลูกหนี้ได้นำสินเชื่อไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตกลงกันไว้ หรือไม่ อย่างไร

1.3) การชำระหนี้ (Payment) จะพิจารณาถึงความสามารถในการหารายได้มาชำระหนี้ให้กับธนาคารพาณิชย์ผู้ให้สินเชื่อ ภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือตกลงไว้ โดยธนาคารจะคำนึงถึงแหล่งที่มาของการชำระหนี้เงินกู้ยืม เช่น

กำไรจากการดำเนินงานของกิจการ จะต้องวิเคราะห์ในเรื่อง

- การประมาณรายได้และค่าใช้จ่าย
- แนวโน้มการทำกำไร
- นโยบายหรือสมมติฐานทางการบัญชีในการจัดทำงบการเงิน
- การขายสินทรัพย์ถาวรหรือสินทรัพย์อื่นๆ
- การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินอื่นหรือเงินกู้ยืมจากกรรมการบริษัท, บริษัทในเครือ
- การเพิ่มทุนภายในกิจการเอง

1.4) การป้องกันหรือการลดความเสี่ยง (Protection) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับธนาคารพาณิชย์ผู้ให้กู้ยืมเงินว่าถ้าหากผู้ขอสินเชื่อไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว ธนาคารก็จะมีหลักประกันเพื่อเป็นการป้องกันหรือลดความเสี่ยง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นหลักประกันจากผู้ขอสินเชื่อเอง และหลักประกันจากแหล่งภายนอก เช่นการค้ำประกัน อาจจะใช้

วิธีการตั้งเงื่อนไขในการอนุมัติวงเงินสินเชื่อเพิ่มเติมก็ได้ เช่น เงื่อนไขในการเบิกจ่ายเงิน การประกันภัยสำหรับสินทรัพย์ถาวร เป็นต้น

1.5) การพิจารณาภาพรวมทั้งหมด (Perspective หรือ Overview) เป็นการเปรียบเทียบระหว่างรายได้ที่ได้รับจากการให้สินเชื่อ กับต้นทุน (ค่าใช้จ่าย) ที่เกิดขึ้นจากการให้สินเชื่อ รวมตลอดถึงความเสี่ยงที่เกิดจากหนี้สูญและค่าใช้จ่ายในการติดตามและการเรียกเก็บหนี้

2) นโยบาย C เพื่อการวิเคราะห์สินเชื่อ (5C'S) เป็นอีกหนึ่งวิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์เครดิต ซึ่งประกอบด้วย

2.1) อุปนิสัยและความตั้งใจจริง (Character or willingness to repay) หมายถึงความตั้งใจที่จะชำระหนี้ให้แก่ธนาคารพาณิชย์ ซึ่งธนาคารควรจะพิจารณาได้จากประวัติการติดต่อกับธนาคารในอดีตว่าเป็นมาอย่างไร กรณีลูกค้าใหม่ก็ต้องมีการสืบถามถึงชื่อเสียงจากธนาคารพาณิชย์อื่นที่ลูกค้าใช้บริการอยู่ นอกจากนี้ก็ดูถึงฐานะโดยทั่วไป ชื่อเสียง การศึกษา ครอบครัว นิสัยต่างๆ ไป

2.2) ความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity or ability to repay) ธนาคารพาณิชย์วัดความสามารถในการชำระหนี้ได้จากการที่ผู้กู้ทำการชำระเงินต้นและดอกเบี้ยได้ตามกำหนดเวลาที่ได้ตกลงไว้กับธนาคาร หรือวัดโดยพิจารณาถึงความสามารถในการหารายได้ของผู้กู้ ซึ่งได้แก่กำไรของกิจการหลักหากมี รายได้จากการขายทรัพย์สินหรือหลักทรัพย์ และการกู้ยืมจากแหล่งอื่น นอกจากนี้ธนาคารอาจจะขอให้ผู้กู้ทำการวางแผนการขยาล่วงหน้า กับต้นทุนการผลิต รวมทั้งคาดการณ์เกี่ยวกับเงินสดรับและเงินสดจ่าย เพื่อดูฐานะการดำเนินงานว่าสามารถจะชำระหนี้ได้เพียงไร

2.3) เงินทุนที่นำมาลง (Capital) หมายถึง ทรัพย์สินที่ผู้ประกอบการนำมาลงทุนไว้ในธุรกิจ ซึ่งเมื่อกิจการเกิดความเสียหาย หรือกรณีเลิกกิจการ ธนาคารพาณิชย์จะได้รับการชดใช้จากส่วนของหุ้นนี้ ธนาคารจะพิจารณาอัตราส่วนระหว่างจำนวนเงินที่ขอกู้ของกิจการกับทุนว่าเป็นอย่างไร ถ้าอัตราส่วนระหว่างจำนวนที่ขอกู้กับทุนต่ำก็แสดงถึงความเสี่ยงของธนาคารต่ำ ในทางกลับกันถ้าอัตราส่วนระหว่างจำนวนที่ขอกู้กับทุนสูง ความเสี่ยงของธนาคารก็จะสูงด้วย

2.4) หลักประกัน (Collateral) ธนาคารพาณิชย์ต้องคำนึงถึงความผิดพลาดล้มเหลวในการดำเนินงานของผู้กู้ ธนาคารจึงต้องพิจารณาหลักประกันการกู้ยืมเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงที่จะต้องสูญเงินทั้งหมด หากผู้กู้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ หลักประกันอาจเป็นหลักทรัพย์ เช่น ที่ดิน โรงงาน เครื่องจักร เงินฝาก เป็นต้น หรือหลักประกันอาจเป็นบุคคลค้ำประกัน ซึ่งธนาคารจะต้องพิจารณาถึงฐานะของผู้ค้ำประกัน อย่างไรก็ตามธนาคารอาจจะให้กู้ยืมโดยไม่เรียกค้ำประกันก็ได้ ถ้าหากผู้กู้ที่เป็นนิติบุคคลแสดงผลการจัดการในอดีตเป็นที่น่าพอใจ มีชื่อเสียงและผลการดำเนินงานที่

ผ่านมามีกำไรสม่ำเสมอ รวมทั้งมีความสามารถในการชำระหนี้และเงินกองทุนสูง หรือเป็นบุคคลธรรมดาที่มีหลักทรัพย์และงานที่มั่นคง อีกทั้งมีรายได้พอเลี้ยงชีพและสามารถชำระหนี้ได้ทันที

2.5) ภาวะเศรษฐกิจ (Economic Conditions) ธนาคารพาณิชย์จะต้องติดตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจทั้งภาวะการค้าในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งภาวะแวดล้อมต่างๆ อาทิ นโยบายของรัฐบาล ภัยธรรมชาติและเหตุการณ์ระหว่างประเทศที่จะมีผลกระทบต่อกิจการของผู้กู้ในด้านการผลิต การบริโภค และการจัดจำหน่าย ซึ่งจะเป็นผลให้การชำระหนี้ของลูกค้าเปลี่ยนไปจนอาจไม่อยู่ในฐานะจะชำระหนี้ได้ การที่ธนาคารรับทราบเหตุการณ์ต่างๆ ได้รวดเร็ว และการคาดคะเนที่เหมาะสมก็ช่วยให้การตัดสินใจให้สินเชื่อผิดพลาดน้อยลง

2.1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการเกิดปัญหาหนี้ค้างชำระ ธนาคารไทยพาณิชย์ (2546) ได้สรุปสาเหตุการเกิดปัญหาหนี้ค้างชำระจาก 2 ปัจจัยใหญ่ๆ คือปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน

- ปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยที่ลูกหนี้ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล นโยบายของธนาคาร อัตราดอกเบี้ย การเกิดภัยธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้ต่อรายได้ของผู้กู้ และการชำระหนี้ในที่สุด
- ปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยที่เกิดขึ้นจากตัวผู้กู้เอง เช่น การใช้จ่ายเงินผิดวัตถุประสงค์ ใช้จ่ายเกินตัว การเจ็บป่วย การได้รับอุบัติเหตุ การถูกเลิกจ้าง ลดเงินเดือน

2.1.8 การจัดชั้นลูกหนี้ ได้ให้ความหมายการจัดชั้นลูกหนี้ไว้ว่าเป็นการประเมินคุณภาพลูกหนี้ว่าลูกหนี้มีคุณภาพในการชำระเงินมากน้อยเพียงใด หลักเกณฑ์ขั้นต้นดูจากการค้างชำระเงินต้นและดอกเบี้ยว่ามีหรือไม่ หากมีก็แบ่งแยกตามระยะเวลาค้างชำระซึ่งขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของผู้ประเมินว่าจะยึดเกณฑ์ค้างชำระกี่เดือน (ธนาคารไทยพาณิชย์, 2546) เกณฑ์ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดแบ่งลูกหนี้ออกเป็น 6 ชั้น (เกณฑ์การค้างชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ย) คือ

- 1) จัดชั้นปกติ (Pass) หมายถึง ลูกหนี้ที่ชำระหนี้ตามเงื่อนไขปกติ หรือค้างชำระไม่เกิน 1 เดือน
- 2) จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ (Special Mention) หมายถึง ลูกหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 1 เดือน แต่ไม่เกิน 3 เดือน
- 3) จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน (Substandard) หมายถึง ลูกหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 3 เดือนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 6 เดือน
- 4) จัดชั้นสงสัย (Doubtful) หมายถึง ลูกหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 6 เดือนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 12 เดือน

5) จัดหนี้สงสัยจะสูญ (Doubtful Loss) หมายถึง ลูกหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 12 เดือนขึ้นไป

ธนาคารกำหนดจำนวนเงินสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้ที่จัดชั้นแต่ละระดับตามความเหมาะสมกับความสูญเสียที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้จะต้องไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งในการจัดชั้นหนี้ใดๆ ธนาคารจะยึดหลักความระมัดระวัง (Conservation) ในการจัดชั้นหนี้

การเปลี่ยนแปลงการจัดชั้นหนี้จากลูกหนี้มีปัญหา (ลูกหนี้ตั้งแต่ชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน จนถึงชั้นสงสัยจะสูญ) ให้เป็นลูกหนี้ปกติ จะกระทำได้ในกรณีที่ลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้ตามเงื่อนไขของหนี้ชั้นปกติ และไม่มีหนี้ค้างชำระเกินกว่าเกณฑ์ของหนี้ชั้นปกติ ในกรณีปรับปรุงโครงสร้างหนี้การจัดชั้นเป็นลูกหนี้ปกติจะกระทำได้ เมื่อลูกหนี้สามารถจ่ายชำระคืนหนี้ได้ตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ติดต่อกันอย่างน้อย 3 งวด การชำระและไม่น้อยกว่า 3 เดือนเท่านั้น

2.1.9 แบบจำลองทางเลือกตามลำดับ (Ordered – Probit Model) ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ (2547) กล่าวว่า ตัวแปรทางเลือกนอกนาม (Multinomial – Choice variables) จะถูกวางอันดับโดยธรรมชาติของมัน โดยมีการยกตัวอย่างตัวแปรดังกล่าวที่ปรากฏในการศึกษาอันได้แก่

- 1) การจัดอันดับพันธบัตร (Bound Ratings)
- 2) ผลของการทดสอบรสนิยม
- 3) การสำรวจความคิดเห็น
- 4) การกำหนดบุคลากรทางการทหารไปสู่ประเภทของงานตามระดับความชำนาญ
- 5) ผลลัพธ์ของการโหวตต่อโปรแกรมที่เรทราบบ
- 6) ระดับของการคุ้มครองของการประกัน (Insurance Coverage) ที่ลูกค้า (ผู้เอาประกัน) ได้ทำไว้ซึ่งอาจจะไม่ทำประกันเลย ทำประกันบางส่วนหรือทำประกันเต็มรูปแบบ
- 7) การจ้างงานซึ่งอาจจะเป็นการว่างงาน ทำงานแบบบางส่วน (Part Time) หรือทำงานแบบเต็มเวลา (Full Time)

ในแต่ละกรณีที่กล่าวมาข้างต้นนี้ แม้ว่าผลลัพธ์จะเป็นแบบ Discrete แบบจำลอง Multinomial Logit หรือ Multinomial Probit จะไม่สามารถที่จะใช้อธิบายลักษณะเชิงอันดับที่ของตัวแปรตามดังกล่าวได้ การวิเคราะห์แบบถดถอยธรรมดาจะก่อให้เกิดความผิดพลาดในทิศทางตรงข้าม ถ้าพิจารณาผลลัพธ์ของการสำรวจความคิดเห็นต่อสถานการณ์หนึ่ง และถ้าให้รหัส 0, 1, 2, 3,

หรือ 4 ต่อความคิดเห็นที่ตอบมา การถดถอยเชิงเส้นจะปฏิบัติต่อความแตกต่างระหว่าง 4 และ 3 เหมือนกับการปฏิบัติระหว่าง 3 และ 2 ในขณะที่จริงแล้วตัวเลขเหล่านี้เป็นเพียงลำดับตำแหน่ง (A ranking) เท่านั้น

Ordered – Probit Model ได้เข้ามามีบทบาทสำหรับการวิเคราะห์ความคิดเห็นดังกล่าว ก่อนข้างกว้างขวาง แบบจำลองได้ถูกสร้างขึ้นมาลักษณะการถดถอยแฝง (Latent Regression) ในลักษณะเดียวกับแบบจำลอง Binomial Probit ซึ่งสามารถแสดงได้ดังนี้

$$y^* = x'\beta + u$$

เช่นเคย y^* นั้นไม่สามารถสังเกตได้ สิ่งที่เราสังเกตได้ก็คือ

$$\begin{array}{lll} y = 0 & \text{ถ้า} & y^* \leq 0 \\ y = 1 & \text{ถ้า} & 0 < y^* \leq \mu_1 \\ y = 2 & \text{ถ้า} & \mu_1 < y^* \leq \mu_2 \\ \vdots & & \vdots \\ y = J & \text{ถ้า} & \mu_{j-1} \leq y^* \end{array}$$

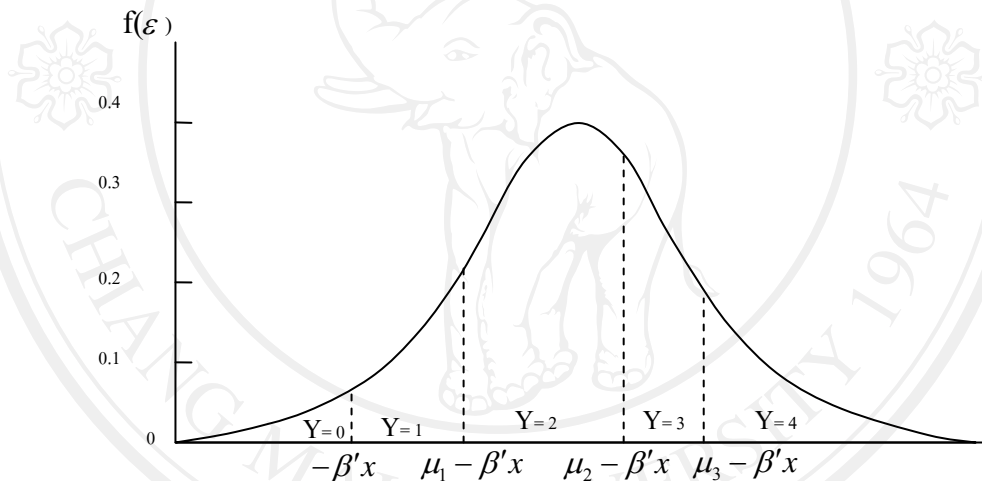
ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของ Censoring μ 's ทั้งหมดเป็นพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าซึ่งจะต้องประมาณค่าต่อไปเช่นเดียวกับ β ตัวอย่างเช่น สมมติว่าต้องการสำรวจความเห็นต่อเหตุการณ์หนึ่ง ผู้ตอบหรือผู้แสดงความเห็นก็จะมีคามเข้มข้นของความรู้สึกของเขาซึ่งจะขึ้นอยู่กับตัวแปรที่สามารถวัดได้ที่แน่นอนซึ่งแทน โดยเวกเตอร์ x และตัวแปรที่ไม่สามารถสังเกตได้ ซึ่งคือ u สมมติว่าในการแสดงความเห็นนั้น มีคำตอบที่เป็นไปได้ 5 คำตอบ ผู้แสดงความเห็นก็จะเลือกคำตอบที่ตนเองคิดว่าเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดสำหรับความรู้สึกของตน

เช่นเดียวกับกรณีทั่วไป สมมติว่า u มีการแจกแจงแบบปกติสำหรับทุกๆค่าสังเกต ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกันกับแบบจำลอง Binomial Probit (ซึ่งเป็นกรณีเฉพาะที่ $J = 1$) เรา Normalize ค่าเฉลี่ย (Mean) และความแปรปรวน (Variance) ของ u ให้เป็น 0 และ 1 (แบบจำลองนี้สามารถจะถูกประมาณค่าด้วยตัวรบกวนที่มีการแจกแจงแบบ Logistically การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแบบจำลองดังกล่าวเพียงเล็กน้อยในทางปฏิบัติแล้วไม่มีความแตกต่างกัน) ด้วยการแจกแจงแบบปกติ เราจะได้ความน่าจะเป็นดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{Prob}(y=0) &= \Phi(-x'\beta) \\ \text{Prob}(y=1) &= \Phi(\mu_1 - x'\beta) - \Phi(-x'\beta) \\ \text{Prob}(y=2) &= \Phi(\mu_2 - x'\beta) - \Phi(\mu_1 - x'\beta) \\ &\vdots \\ \text{Prob}(y=J) &= 1 - \Phi(\mu_{J-1} - x'\beta) \end{aligned}$$

เพื่อให้ความน่าจะเป็นมีค่าเป็นบวก จะต้องมีเงื่อนไขว่า

$$0 < \mu_1 < \mu_2 < \dots < \mu_{J-1}$$

รูปที่ 1.1 ความน่าจะเป็นในแบบจำลอง Ordered - Probit Model

รูปที่ 1 แสดงถึงความน่าจะเป็นในแบบจำลอง Ordered - Probit model โดยแท้จริงแล้วรูปนี้ก็คือ การทำให้เป็นสากลของแบบจำลอง Probit (Generalization of the probit model)

ดังทราบกันดีอยู่แล้วว่า ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effects) ของตัวถดถอย x ต่อความน่าจะเป็นจะไม่เท่ากับค่าสัมประสิทธิ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้น จะพิจารณาตัวอย่างอย่างง่าย ดังนี้ สมมติให้ $J=2$ (มี 3 กลุ่ม) เพราะฉะนั้นแบบจำลองนี้จะมีเพียงพารามิเตอร์ที่เป็นตัวแบ่งกันที่ไม่ทราบค่าอยู่เพียงตัวเดียวเท่านั้น ซึ่งในกรณีนี้ก็คือ $\mu_{J-1} = \mu_{2-1} = \mu_1 = \mu$ ความน่าจะเป็นทั้งสามกลุ่มสำหรับแบบจำลองนี้สามารถแสดงได้ดังนี้คือ

$$\text{Prob}(y=0) = 1 - \Phi(x'\beta)$$

$$\text{Prob}(y = 1) = \Phi(\mu - x'\beta) - \Phi(-x'\beta)$$

$$\text{Prob}(y = 2) = 1 - \Phi(\mu - x'\beta)$$

จากความน่าจะเป็น 3 กลุ่มดังกล่าวนี้ ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effects) ของการเปลี่ยนแปลงของตัวถดถอยสามารถเขียนได้ดังนี้

$$\frac{\partial \text{Prob}(y = 0)}{\partial x} = -\phi(x'\beta)\beta$$

$$\frac{\partial \text{Prob}(y = 1)}{\partial x} = [\phi(-x'\beta) - \phi(\mu - x'\beta)]\beta$$

$$\frac{\partial \text{Prob}(y = 2)}{\partial x} = \phi(\mu - x'\beta)\beta$$

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นเรศวร์ สุกันต์ (2539) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อหนี้จัดชั้นของธนาคารพาณิชย์หนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ลูกหนี้ขาดประสบการณ์และมีความรู้ในการบริหารธุรกิจที่กู้ยืมเงินไปลงทุนไม่ดีพอ ดังนั้นจึงมีผลกระทบต่อรายได้ตอบแทนจากการลงทุนซึ่งมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้คืนได้ นอกจากนี้แล้วลูกหนี้ยังปิดบังข้อมูลที่แท้จริงต่อธนาคารทำให้เมื่อเกิดปัญหาต่อธุรกิจนั้นๆแล้วธนาคารไม่สามารถติดตามช่วยแก้ไขปัญหาให้ได้ ประกอบกับลูกหนี้มีหนี้ภายนอกในระบบธนาคารที่เสียดอกเบี้ยในอัตราสูงและมุ่งชำระหนี้เหล่านี้ก่อน จึงเป็นผลกระทบต่อวงจรมูลเงินของเงินในระบบธนาคาร และทำให้ธุรกิจยิ่งซบเซาและขาดสภาพคล่องมากยิ่งขึ้น ซึ่งกล่าวได้ว่าเพราะสาเหตุของการใช้เงินที่ผิดวัตถุประสงค์โดยลูกหนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ค้ำประกันก็พบว่าหลักทรัพย์บางประเภทเกิดปัญหาการเสื่อมสภาพและราคาตกต่ำ และเมื่อการชำระหนี้คืนมีการยืดระยะเวลาออกไปจึงยิ่งทำให้มูลค่าหลักทรัพย์ใกล้เคียงกับภาระหนี้มากขึ้นและในส่วนที่เกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศก็พบว่าสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาภัยธรรมชาติก็เป็นอุปสรรคและปัญหาสำคัญที่ไม่เอื้อต่อการจำหน่ายผลผลิตที่ก่อให้เกิดรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้

ทวีติยา บุศยรัตน์ (2541) ได้ศึกษาถึงการบริหารด้านสินเชื่อเพื่อลดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ พบว่า การเกิดหนี้ไม่มีคุณภาพนั้น เนื่องมาจากลูกหนี้ไม่มีประสบการณ์และขาดความรู้

ความสามารถในการบริหารธุรกิจของตนทำให้ไม่เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้ปัญหาภายในครอบครัวเนื่องจากการหย่าร้างก็มีผลต่อการชำระหนี้ของลูกหนี้ เพราะต่างฝ่ายต่างก็ผลักภาระหนี้ออกไปจากตัว ประกอบกับในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบันลูกหนี้ประสบปัญหาทางการเงิน มีรายได้ลดลง และมีหนี้สินภายนอกซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคาร ทำให้ลูกหนี้มุ่งชำระหนี้ภายนอกก่อนทั้งยังไม่ให้ความร่วมมือในการชำระหนี้หรือแก้ไขหนี้ เพราะไม่เห็นความสำคัญของภาระหนี้ ที่มีอยู่กับธนาคารทำให้มีผลต่อคุณภาพหนี้ สภาพคล่องและการหมุนเวียนเงินในระบบธนาคาร ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ค้ำประกัน จากการศึกษาพบว่าหลักทรัพย์บางประเภทเป็นหลักทรัพย์ที่มีปัญหา เนื่องจากไม่มีสภาพคล่องและเป็นหลักประกันไม่แข็งแรงเพราะมีราคาใกล้เคียงกับภาระหนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานะเศรษฐกิจตกต่ำอันเนื่องมาจากภาวะทางการเงินซบเซาทั้งในประเทศและนอกประเทศ ธุรกิจลูกหนี้ประสบเหตุการณ์ที่ทำให้ธุรกิจชะงักลงเนื่องจากการก่อสร้างสินค้าและบริการสาธารณะ และธุรกิจของลูกหนี้ประสบปัญหาอันเนื่องมาจากการแข่งขัน ทำให้เกิดปัญหาซึ่งมีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้คืนธนาคาร

นนุช กะตีดแดง (2541) ได้ศึกษาถึงหนี้ค้ำชำระของสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยข้อมูลในการศึกษาประกอบด้วยข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งได้จากบัญชีลูกหนี้ที่ค้างชำระหนี้ ตั้งแต่ปี 2535-2539 จำนวน 300 ตัวอย่าง จากทั้งหมด 1,900 ราย โดยการสุ่มจากตารางเลขสุ่มและใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multi Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ค้ำชำระ พบว่า ปัจจัยที่กำหนดในแบบจำลองสามารถอธิบายการเกิดหนี้ค้ำชำระได้ร้อยละ 76.97 โดยปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ อัตราส่วนระหว่างมูลค่างวดการชำระหนี้เทียบกับรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และมูลค่าสิ่งปลูกสร้างที่เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน ซึ่งสอดคล้องตามหลักความสามารถในการชำระหนี้ตามหลักเกณฑ์ C (C's Policy) หรือหลักการชำระหนี้ตามหลักเกณฑ์ P (P's Policy) ส่วนปัจจัยอื่นๆที่กำหนดในแบบจำลอง อาทิเช่น อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และอัตราส่วนระหว่างมูลค่าหนี้ต่อมูลค่าทรัพย์สินหลักประกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด

อุทัยวรรณ กาญจนนิรินทร์ (2543) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการลดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาลำพูน จากการประยุกต์ใช้แบบจำลองโพรบิต (Probit Model) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการลดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารดังกล่าวมีเพียง 4 ปัจจัยคือ อาชีพของลูกหนี้ ภูมิลำเนาของลูกหนี้ ระยะเวลาในการผ่อนชำระหนี้ และอัตราส่วนระหว่างวงเงินกู้ต่อมูลค่าหลักทรัพย์ค้ำประกัน ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นอีกว่า ลูกหนี้ที่หลุดจากการเป็นหนี้ที่

ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นผู้มีอาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ เนื่องจากเป็นอาชีพที่มั่นคง และมีรายได้ประจำ มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ เนื่องจากมีความรักในถิ่นฐานที่อยู่เดิม มีกำหนดระยะเวลาผ่อนชำระคืนเงินกู้ในระยะสั้นคือไม่เกิน 15 ปี และมีอัตราส่วนระหว่างวงเงินกู้ต่อมูลค่าหลักทรัพย์ค้ำประกันในอัตราที่ต่ำคือวงเงินกู้ไม่เกินร้อยละ 60 ของมูลค่าหลักทรัพย์ค้ำประกัน

ชาติ รัตนวงเจริญ (2545) ได้ศึกษาถึงการวิเคราะห์การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในธุรกิจหอพักอาศัย พบว่าเกณฑ์การพิจารณาการให้สินเชื่อธุรกิจหอพักของธนาคาร ในด้านความคิดเห็นของพนักงานธนาคาร อันดับแรก คือ พนักงานทุกคนจะพิจารณาจากนโยบายของธนาคาร กับวัตถุประสงค์ของในการขอสินเชื่อซึ่งจะต้องสอดคล้องกัน อันดับสองพิจารณาจากความสามารถในการหารายได้ อันดับสามพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ ที่เหลือจะพิจารณาจากเงินทุนของผู้ขอสินเชื่อ หลักประกันที่จะเป็นเครื่องประกันความเสี่ยงขั้นสุดท้าย และจากสภาพการณ์ต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อถึงการค้า

ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการหอพักในการติดต่อขอสินเชื่อกับธนาคาร พบว่า (1) ระยะเวลาในการติดต่อขอสินเชื่อใช้เวลานาน (2) ธนาคารมีระเบียบขั้นตอนมากและยุ่งยาก (3) ธนาคารขอเอกสารและหลักฐานในการขอสินเชื่อจำนวนมาก ที่เหลือคือธนาคารอนุมัติวงเงินให้น้อยเกินไป ให้ระยะเวลาในการผ่อนชำระหนี้สั้นเกินไป อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ธนาคารคิดสูงเกินไป และการประเมินราคาหลักทรัพย์ค้ำประกันต่ำ

ในด้านของผู้ประกอบการให้ความคิดเห็นต่อหนี้ค้างชำระกับธนาคารว่า สาเหตุแรกเกิดจากธุรกิจประสบปัญหามีคู่แข่งเพิ่มขึ้นจำนวนมาก รongลงมาเป็นผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ และรายได้ลดลงทำให้ไม่สามารถผ่อนตามงวดได้

อย่างไรก็ตามแม้จะมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยโดยธนาคารพาณิชย์มาก่อนแล้วมากมาย แต่ในเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความเสี่ยงของการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยของธนาคารพาณิชย์นั้น ยังไม่มีผู้ใดสนใจทำการศึกษาโดยละเอียดมาก่อน ดังนั้น จึงทำให้สนใจที่จะทำการศึกษาโดยคาดว่าจะประโยชน์เพื่อเสนอแนะการบริหารด้านสินเชื่อที่อยู่อาศัยเพื่อลดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ต่อไป